SLOVANSKA KNJIŽNICA
LJUBLJANA
C 2858

Kranjci pazite!

Prostemu ljudstvu v poduk in prevdarek pri novih volitvah za kranjski deželni zbor.

V Ljubljani.
Natisnila in založila lg. pl. Kleinmayr & F. Bamberg.
1867.

C 2858
SLOVANSKA KNJIŽNICA LJUBLJANA
14140.2.08
E 3001920

Previdli cesar so kranjski deželni zbor, kteri je bil mesca januarja zvožen, razpustiti, ter so nove volitve naukazali.

Zadnié ste po navrhu narodnega volilnega odbora podalali glas častite dohovščine. Šest duhovnov ste za poslance izvolili. Dolenki zbor od leta 1861 je ranno milostljivega kneznikoła le enega duhovna med svojimi udi štel, pa je vendar šest let srečno prežitvel, ed njemu po postavi odmeženi čas. Zadnji deželni zbor je po žlimajdskem kirargi umerl, ved šest dušni zdravniki ga niso zamogli pri živlenji ohranili. Duhovščina torej ni hila srečna botra novozvženemu zboru, njega kerni in pogrebi je pa Vam volilo stroškoj pričadjali.

In zopet Vas kliče narodni volilni odbor, da bi ravno tiste poslance volili, kakor nekaj spomnjeni Vas, da se ne od bojujge, za vero, za cesarja, za domovino.

Ali sam gre zdaj zares za vero? Od ktere strani je nek nevarnost prešla? Ali ste Vi zadnji? Ali je narodnost Slovanov, je cesarska rodovina od nekdaj naj zvestejši varhinja katoliškoga.

Pa so morebiti tisti Kranjci novrlaški vére, ki so bili v predmetnem zboru v volitvi? Prepričani ste, da bo kranjskega odbora je ne to tetal, da so oni novrlaški ljudstva, to sumnjo so vsi gospodje kranjji Ljubljanske stolnice razna enega potrdili, tudi ohd dohtarja vinskoga Lev Vesilina in Andrej Čebiček sta je podpisala, ni torej čuda, da so je nekteri ogljenji kaplani v srečen ind volitev bolj na oblizeni vzeli tudi prav dobro izpelpevali, v tem takem, da mi bočejo Vas Prusom in Italerstvu izdati.

Na to nakolovanje Vam bodi rečeno: Mi vsi, ki smo se od matere slovenščino učili, naj se zovemo Slovence ali Kranjce, umo vsigdar zvesti katoličani. Dolenki zbor se nima v verske reči vtikati. Sicer izdaje ter cerkvene reči v njegovih pravicah zmer v njegovo delavnost spadajo. Saj tudi Vsiri srenjski odbori vsme sklepajo o pačši duhovni, o mežnarjevi bíri, o židanji cerkvi, o

napravi novih zvonov i. t. d. Če bi kdo pri volitvi srenjskih med Vase glasove za kljiscaja ali za mešanja nabiral, kriknje: „Srečani, za vero nam gre!“ pač bi mu ole kanali.

Gljde! tudi Ljubljana, kteri se Vam kot pobožno in narodno mesto v ingled stavi, ni duhovnov v deželni zbor volila. Med pet sto in trideset Ljubljanskimi volivci, ki so se pri nadnih volitvah vdeležili, je le eti sam dvema duhovnama glas dal.

Ne nakladaje torej duhovnam že težko botaro deželnega poslanstva, v tem bi jih le od njih svete ločili, ind kteriim kot zvesti dušni pastirji vedno čuvati morejo.

Če pa zares vera med ljudstvam peša, tega gotovo niso dolenki zbori krivi. Naj oznanovavci vere na to gledajo, da se krščanska zaupnost ljudstva do blitnoga tudi v njegi izpolnja, ind tiste zavračaje, ki le v ustih mednje besede mirn in spravo imajo, v djanji pa le temir in sreditost med ljudstvo trosije, naj čutiki, od duhovnov vodeni, zadnji ind nespodobnega napadanja častivredniih duhovnov in drugih znajanjih mol, kteri se prederznejo druzih mož biti, kot oni, s tem bodo bep ingled povstalim čutnikajem dali.

Narodni volilni odbor pravi na dalje, da od njega pripočrani poslanci so bodo kakor dozdaj, tudi za naprej za cesarja pogumjali.

To opravičenje je pač nekako zvijano zamolano.

Treba ga je nabo razvoljati. Pravzvišli cesar so zastopnike kranjskega ljudstva na tega vodili domov poslali, ker nazveti ieh nod ni bili popolnoma mišili cesarjeve namene zastran naravane nalega cesarstva. - Kranjski deželni zbor je bil zdaj zato skup sklican, da bi poslance na nutanji deželarni zbor na Dunaji volil. Tam se bo kon'no napravа med Ogri in med neogrenskimi deželami sklenila. Cesarska vlada je pod do te obravnave gladila, ena se je Ogri poznamela, dovolila je jim samoupravstvo v edini meri, utrnejša je jim z ogerskim ministerstvom, kterega so vedno tirjali.

Ali se je pri tej razpravi tudi v prid cele Avstrije zvalo, ali je zdaj do mogoče, Ogre v kolj eno zvezo z drugimi narodi pritakniti, kakor se oni v svojem zboru razodeli, ćeu vse to bodo zastopniki deželi na Dunaji govorili.

Ta zbor bo pa tudi konečno deželi, kako naj se splošne deržavne zadeve za napej skupno z Ogri rešijo, kako naj se ustavne pravice neogrenskih dežel širijo in utrdijo, da ni ne ostanemo za Ogri.

Bezi ko je cesarska vlada nazanaila, kako ona misli sedanjim deržavnim homatijam konec storiti, so se in slovanskih deželi glasovi zasliali: „Zdaj gre za skoraznje vre, za narodnost Slovanov, torej morajo vsi avstrijanski Slovani mesli biti!“

V potrebnem poraumljenje se je nekoliko deželnih poslancov iz Pomskoga, Moravskoga, Galicijskoga, Kranjskega in iz spodnjega Štajerja na Dunaji snidlo. Pa tudi nemški Tirolci so svojega zastopnika tje poslali, torej se je že tik kazalo, da premerdila Avstrije tudi Nemce in vse drugo mešaja cesarstva enako zadeva.

O izidu slovansko-tirolskega sheda, se po časnikih ni nič gotovega zvedlo, ali bodo ti vsi v eno vezali zvon obesali. Se to v zbrnih imenovanih delel se je jedro endetnah dogovorov oleplo. Pravdajali so avtonomijo ali samoupravstvo narodnih dežel, in nekdanje stare deželne pravice. Pa ležé se plesajeve, cuiliš ste se jim ljubjeli, če bi od nekiteria, kor so le posebnim stanovam v prid, kakor viseki duhovščini, grajiskam, nekoliko mestam; ie bolj pa bi se ljudstvu čulilo, viditi, da s temi starimi pravicami tudi tlaka in desetina vzdajate, in da ljudstvo vpleh pa tek starih pravic o svojih potrebah bi se izmili ne smelo. Ako tudi bezedovanje imenovanih zborov je bilo nekako zakrito, se vendar po popejanih obravnanjah na po časnikih vladajoči strank tak zborov dobro ni bilo. Kam ta ali ona zbor zamerjava.

Poboini Tirolci se bojé Italerstva, in tirjajo, da bi stari deželni zapahi naselitev krivoverckih pljoper tudi na napej ljubili. Čeki nagaja po Moravskem, kot pritikljaja „kormo česko,“ zraven bi pa tudi Nemce na Pemskem se dalej rali ćeljali: Poljaki, njeni plemenitniki, želje in dalje ne bolj pobirajo Ruzine gospodarki, in kakor ste v „Novinah“ brali, je v galicijskem zboru voga vel kakor slogo slovansko; Slovencam na Kranjskem liste stare zgodovinske deželne pravice ali pravice po vsi, kir bi si rali Slovence na spodnem Štajerskem in z njimi za dolo endetno „kisko vodo“ v lep priboljšek deželnih dohodkov pridobili, za štajarske Nemce jim ni mar, tudi Gerčani in Istrijanci bi se imeli jim pri-

drušiti, kaj bi pa z Italci na Isterskem in Gerickem zaćeli, za ktere tud ne marnje, sam Bog ve!

Pri takih navkrižnih želih bi torej slovansko-tirolska sloga mogoče in edino Avstrije javalne socialna.

Pri vsakem zidanji je mojstra potreba, kteri celo stavbo vodi. Zidarjem, tesarjem, drugim umetnikam in pomagravam je po njih vednosti in umetnosti lepa prilolnost dana, vsakemu po svojem delu naj pravi izvestnaga na dan spraviti, pa glavni »kir« cele stavbe mora po gotovih razmerah naćertan biti; de li vsak zidar, vsak pomagravec okrca podlopja po svoji glavi premavjal, bi bilo ne zapeti zidanje hudimanaga turna.

Kranjski deželni zbor je v pravdarek vladnega pisma zastran volitev v deželni zbor sedem odborniov iz svoje srede izbral. Nobeden od deset poslancov volcih poustrikov v to ali tud zvojem, narodnjaki velikoslovno mislečje, tacih mol, ki zmini ne glamijejo, tudi v odborih nočeme.

Oemu cesiši dej je preimenovanje vladnega pisma torpelo. Med tem je volina deželnih poslancov pranezvala, pa da bi se dragi čas podpisovala — tudi — kakor — ne bodemo zbornaga blizo 200 goldinarjev veljà, kter ljudstvo plačuje — je zbor razun drugih malenkost tudi narvet vitesa Gutenhofla zadinil in ga odslovil, da naprej na napej na bo vse „Landtag“ v sedanji bej dvornaj, kjer so od nekdaj kranjski poslanci zbirovali, in za ktere umrlaves se je pred 6 let 2000 goldinarjev iz deželnega zakladu plačalo, temuć da se v „redutni“ pesedi, kter je dosdaj vse del le na gosliv, njim ia o pusta tudi za demarije bila. Pri tej prešedbi bi pač trebalo zato kakih tavšent goldinarjev v imp ljudstva reši, pa za te stroške bodo poslanci v redutni brez stik ogli. Tudi se je v nagliei sklenilo, deželno kase vstanoviti. Kolikko novih deželnih vradnikov pri tej novi napravi treba bo, kakiko bo ljudstvu zaspe plačalo, ali bilo ali dokazano; vekše se je, saj ima de vsako mesto, vsaka vesja, vsaka vas svoje kase; mi potrebujemo deželno „blagajnico,“ da to opravlja, kar je dosdaj „Landeskasa“ preti plačilu letnih 1500 goldinarjev odverbovala.

Zadnji dan letošnjega zborovanja je bil nepovešen, odbor za volitve v deželni zbor je pa se zmirej odlašal, če tudi njegovi sklepj le od začetka zno bili izpolnjeni, kir so tam zmirje vremenosti, ki so se v slovansko-tirolskem shodu zavzeli, tako razvnati,

kakor Čeki. Vendar je bilo treba vse bolj natanjčnih razjasnil, in zadnjim dni so poslali po telegrafu med Ljubljano in tiah Prage ivjaje vprašnja in odgovori; vse to le zato, kir slovanska edinost tirja, da ni Kranjci ne smemo zase po svoji previdnosti ravni, kar naši deželi koristi, kar je v prid Avstrije in kir vse to v zlati Pragi bolj vedó. Slovanska edinost je sicer tirjala, da bi tudi kranjski zbor prešel vlasti ravno tako kakor poštogal, kakor česki zbor, pa to ni bilo varno, kir kranjski vrednčk ne dosti tak velikanice, kot česki zvon, in se je le neka čorna meglina na obnebji pokazala, iz kiere je pomoj strela v česki zvon udarila; pa tudi nekteri »Slovani« niso hoteli si prešlozati prestrici, svoje vesele v Dunajskem zboru na svetlitnik natakniti, saj je je dobro znan doma! pokovalt zakrival.

Se le ta dan prod nazmaznano nakoo zborovo seje se je posamezno Slovanom »Slovenec« poročil. Mešlja nazvetna mikoi se potrebni čas, ki ga je poprejini zbor za vsako poročilo odmenil, ni dovolil; in vendar vsak vesten poslanec je zavzam, take imenitno poročilo na bolj dosebno ožiso djali. Pa odborovim nazveta bi se imelo poslano pisanje ali adres previdlivem cesarju poklisati, zraven pa tudi vsiljivo prepovedano na Dunajski zbor z prederki in zabranami vpolniti. Le tá bi na smel kaj goterega o nazvetu med Ogri in drugimi narodi, ali o prihodnji vzravavi Avstrije sklesti; dotaknjeni poslanci naj bi se ne opravljali, temuć pa, tudi potrebne dajali, in po teh navetih naj bi previdli cesar nadeti prihodne Avstrije napravili, in deci to posamezne deželne zbore zasliali. Kaj bi se pa pošlej jagodili imelo, de ki ta nadeti vsem zborom nezgodeu bil, ali de ki za Slovenci pertešili, Tirolci pa ne, tega pravdati je insmerni odlnec čiste pomali.

Pa tej pešli pač ni mogoče, edino Avstrije vztanovitti. Mislite, da bi v nadi deželni zbor kantin enega mesta v deželni zbor poslal, v tisi yeferčkam, da čez to, kar bodo tam zbrani mešlje navetovali, se bodo vpel »Slovenec« kantinam zaslišale? To bi se pač le prazna slamba, pitali bi Vas morebiti z stenografičnimi zapiski polnih bojeli besedi in gladkih govorov, pa iz take sorčice bi se čistna moka ulela. Po tem naćinu bi naj manjši vas do svojega deželna ne prišli, kotko naj naj pa bi se deželne postave in druge obdobrstvne napeave sgotovile.

Gospod dohtar Bleiweis so ket odborov poročevavec nemčine bereče izvolili: „Da Avstrija bolehа, da zdravnikov potrebuje.“ V tem smo mi mislé, da Avstrija bolehа, da ste hira. Pa morebiti vsmo zato hira, kir je dosdaj že pravcev zdravnikov imela, naj pravi prosim ljudstvo: Volilni odrovnikov, odrovu smrt! In glejte dohtar Bleiweis so ket poročevavec kakih petnajst zdravnikov za Avstrijo navetovali, in vsak tistih bi po svoji glavi, po svoji logi z bolnico ravnal.

Odborovi poročevavec se je v svojem »plenu« in potem tudi v besedi nazvet od 26. februarja 1861 nekako plašno ogbal, ce je le drugce cesarske pisnice prečitajo, v kterih je bilo naznanjeno, kako je tašo vlada omahovaje mislila, ter na napej vesti, na tapko dolovanje prave pa v tantim ljudstva ni pokešla.

Odbor je popolnoma poznali, da je kranjski deželni zbor pred leti leti dragocemo darilo nature od 26. februarja 1861 z vesolo zdanajgo, hrabinaga sera sprejel, da je zakralnico cesarja pokleuil, v kteri se en slavek tekel glasi: „Cesarski diplom od „20. oktobra je pod ogledni k ednosti cesarstva, v ustavnih pravah od 26. februarja 1861 pa je ona zadobila svoje varnost, te je v tistih postavah, ki se čedaje bolj nizgnejo pravice pešlati pravim potebam in terjatvam posamnih dežel, kakor se „je te le ogolilo v drugih delehah cesarstva avstrijanskega.“

On je dalej pomalil, da je deželni zbor leta 1864 nočalo tirjati, da naj vsak inpan na Kranjskem za deržavno ustavo in na deželne pravice nazmeno prinesge obljubo »tori, in da se je narodna stranka čakar z vso zgovornostjo za zdaj nezlonano ustave pogajala.

On je pomalil da vzrok pred vzavzam te ustave so narodnjaki v Ljubljanski zvezji, v kopičjaki zbernici in sledaji v sedanem zboru pravnaga zadoslali, in da se je zajdi zastopnik, kteraga so meno drugih kot edinega narodnega odlikovali s drugimi deržavnimi poslanci iz Kranjskega celi čas deržavnega zborovanja na Dunaji pri vsih vstnih zkopih ustanaga zbora vdeleli.

Ce se je vlada zavirnaja v izpeljavi ustave »kriviščia, temu ingled biti zastopnikam Ljudstva, kir bi potem vsako ministerstvo opirnje se na razvnaje zborov, c enako nero nedemovitnost nazaj plačali, in pravice ljudstva kratiti smelo, rekoč, ki mi nismar, ene so bile pod dragimi ministri Van podelpne.

Cesarski namestnik v kranjskem zboru je odborove navete zastran volitve deželnih poslancev v tem zdihljaji, da volitve v poggši ali pridetki bi poslance vzeale, kar je po postavi prepovedano. Na to ugovor je odbor po kratkem posvetovanji iz svojega poročila besedi »pri volitvi« izbrisal, pa vse to protesta tiče, ćeulal in slovensko izrekel, da se imajo poslanci na Dunaji nepopolno voliti, pustil je pa celi predmet super ustavnost skliканega zbora v adresi na cesarja, kere je tudi volina deželnega zbora za svoje spomala in odobrila.

Sklep kranjskega zbora od 28. februarja l. t. se torej po domače takoje glasi: Jest volim za sklicani zbor na Dunaji, kterega pa za ustavnega ne spoznam, kteremu bodo torej moji poslanci kot zvesti ljudstvu prepečalne adrese vključovali.

Cesarjev odgovor na ta sklep je bilo razpečenje poslancov. Sodite torej sami, ali je ke na cesarja ne pogagjali, ako se takiko nažlemu uravnava avstrijanskega cesarstva na dolgo kop deželnega zborovanja odlaga, ako se ustavnemu zboru to odlagaja, kar njemu gre; sodite sami, ali je odvetnik razumaje, prednete z enako pod klop metati, z drugo pa v prepoznino adresu vkitati.

Na zastavi nazvetu volilnega odbora se tudi beseda beseda: „Vse za domovino!“

S tem kliem se Vam priporočaje poprejini poslanci.

Kolikko vel vetlih brazahovov domovina »bje, tem boljši ta sjo. Kaj pa ona tirja od nas?

Naši domovina mora biti zdrav od zdravega deržavnega telesa, in dobro bo na nas. Nje blagor ne z blagrom ede Avstrije vele. Pravi domoljub je torej tudi zvesti Avstrijanec. Njegova skrb je, skladati Avstrijo, ne pa je razcepiti. Oslabljuje cesarstva pelje k njega razpadu. Vsak pošten Slovan zbernici dati potrebo obstanka nažega cesarstva; te Avstrija nebo — čosar nas Bog ohvari — tudi vsa med avstrijanskimi Slovani bi nehala, ćej ki od vsih narodov naj bolj na vame kočlas ili. Na Kranjskem bi bilo bojšče takoznih »slogarskiev« avstrijanske »hodine. Naj pervi bi nesiti Talijan, od zadno nesrečne vojske nad bitini nosel na periščo-slovanski mej, po naši deželi segal, ona bi mu imela jadranako morje petel severn varvati.

Sedanji čas pa tudi tirja zedinenje ghulah in telesnih moči. Le iz dvizenih moči kvirin bogastvo, se utrdi deželvna in tudi

deržavna prostost ljudstva. Kranjska dobila sama zase svojo sinovam ne more vsega podati, cesar po potrebah časa v svoji dalji napredek potrebuje. Sami zase si store navadno pobiji v domači hiši „nekoliko“, pa je v svari z krepko deržavo nam oblizali viti blagostanja tekó. Na deželna stroške bi se nikdar ne mogla delovnim, na dovrnakom izpelpevati; ker deržavne pripomoči se ne bodo dale dolžnosti delele iz zemljišče ozvene pobotati; in kdaj bomo prišli do delovnega prevzadnja, nam od vlade poderžaja nega, do deržava Avstrija, od kere pa tramo, v vsakem nekaznjem prepiru do mozi ne pride.

Torej z klicam: „Vse za domovino!“ naj se tudi vjema klic: „Ne poralimo Avstrije.“

Naj se torej zmeri zmeri domovine v lepi slogi za njeni blagor trudijo. Ona pomali se ene rodobiljče, le eno domoljublje, kteri proste volji sebičnih magibev le za obšni blagor dela.

Tmm zaupnetu sebičnim zaupanjem tistih, kteri se le zase in za svoje privarčeno domoljublje v našem vrti. Dober kup gu-blizate v najih zakladnicah poseben o vvilitvah v deželni zbor. Ta'as se mrzle rodoljublja persod na Vas nastavljene.

Pazite torej, se dajte se premoliti. Kaker si bote postali, bote pomoj potivali. Iziš sedanjih volitev bo bolji ali manj gibbolo v Vati ter segal.

Podanstvo na deželni zbor ni le častna zadba, Vi svojemu podanstvu tvorite tudi blagor dežele, prihodnosti Avstrije.

Le pri vestranskem previdavjanji ramih mislej, ramih nazvetov se moče podaive, se koristne napravе za ljudski blagor na dan spravijo.

Oglaglje se torej mol, kere le drugačna misel od njihove kakor glad gli.

Ne poiljljite tacih, ki so do zdaj le svaje in nemir sejali, oni se bodo nikdar Avstriji njiko miri in spravo prinesli.

Varnje se kratkovidnih, kteriim enoterna zbara njihove stranke vel veljà, kakor blagor cele dežele, celega ljudstva.

Natisnila in založila lg. Kleinmayr & Bamberg v Ljubljani.